

"Kalejdoskop" 12/20 [CO W NUMERZE?]

„Kultura to nie luksus” [EDYTORIAL]

Łukasz KACZYŃSKI

Niech już skończy się ten rok. Wszyscy mamy go dość. Odwoływanych wydarzeń, pracy zdalnej, lęku o zdrowie, utraty pracy, oszczędności, dorobku życia. Kultura nie jest wyjątkiem. Jako dziedzina aktywności i branża (znacząca dla gospodarki, generuje 3,5% PKB, czyli 30 mld zł), jest jeszcze bardziej wrażliwa na takie turbulencje. Jako wewnętrzna potrzeba tych, którzy wypowiadają się przez sztukę i tych, dla których stanowi ważny element obecności w świecie, nie zginie, ale nie znaczy, że jej instytucjonalne, organizacyjne i intelektualne fundamenty pozostaną niezmiennione.

--

"Hibernacja racji" [FELIETON]

Andrzej PONIEDZIELSKI

Człowiek w ramach licznych swych przeznaczeń
przeznaczony jest ogromnie do wybaczeń

I wybaczeń w każdą stronę

Bo, wybacz, lecz i czuje

Że mu będzie wybaczone

Wiele, w kwestii tych wybaczeń

jest wypaczeń

[...]

TEMAT NUMERU. Tradycje na skraju czasu.

"Romana Wojciechowskiego „prostowanie” melodii"

Przemysław OWCZAREK

„Rozpiętość repertuaru, praktyka gry na weselach i potańcówkach oraz udział w festiwalach tradycyjnej muzyki wiejskiej i innych tego typu wydarzeniach kultywujących folklor sprawiają, że Wojciechowski obcuje z dwoma światami muzycznymi: tradycyjną wiejską muzyką mającą wymiar obrzędowy, spajający wiejską społeczność pośród regionalnych różnic, oraz muzyką rozrywkową, taneczną, kojarzoną z popkulturą” – pisze Przemysław OWCZAREK w artykule poświęconym twórczości Romana Wojciechowskiego, twórcy i wykonawcy muzyki ludowej.

„Przyjechałem z wiejskiego wesela i później na poprawiny trzeba było. Ale rano przyjechałem do domu, zmęczony położyłem skrzypce na kredensie i pokładłem się spać. Ale nie dają mi spać te melodie, a jedna to mi się tak spodobała. Człowiek się uczy do śmierci. I niech mi pan wierzy, ja nie mogłem zasnąć. I tak sobie półszepetem pogwizdywałem melodię, i żebym ją wyprostował. Wyprostowałem te melodię, wstałem, wyjąłem skrzypce, zagrałem. Sekundowe sprawy, i zasnąłem. To było dla mnie takie wielkie przeżycie, bo ta melodia mi się spodobała, bo nie wiadomo, czy ją powtórzą, żebym ją załapał”.

--

"Folklor w awangardzie"

Monika NOWAKOWSKA

Awangardowy folklor? Tak należałoby nazwać twórczość Bolesława Tomaszewicza, jednego z najoryginalniejszych współczesnych polskich artystów-tekaczy, który w świadomy i twórczy sposób czerpie z tradycji swoich rodzinnych stron – z folkloru dawnego Księstwa Łowickiego.

--

"Śródpolna Galeria. Sztuka na przystankach"

Artyści tworzą na wiejskich przystankach PKS w województwie łódzkim dzieła odnoszące się do klasyki polskiego malarstwa i literatury. Wielkoformatowe obrazy składają się na Śródpólną Galerię, powstającą w ramach projektu „Folkowe przystanki”. Organizatorem jest Fundacja Tu Brzoza z Nowego Pudłowa.

--

"Krzikopa i Cicha w natarciu"

Bogdan SOBIESZEK.

„Podczas koncertów Festiwalu Opoczno Folk Attack publiczność doświadcza, jaką siłę mają oberki, polki, mazury i walczyki z repertuaru miejscowych kapel. Okazuje się, że to, co znane i osłuchane, co przed laty stanowiło żelazny zestaw grany na weselach i zabawach, dziś inspiruje popularne zespoły folkowe, które zjeżdżają do Opoczna z całej Polski. Ma wartość dla młodych ludzi (nierzadko z miasta), którzy fascynują się muzyką tradycyjną [...] Idea cyklu jest konfrontacja naszych wiejskich opoczyńskich muzykantów, ostatnich żyjących, którzy jeszcze grają w kapelach lub solowo, z młodymi zespołami folkowymi – tłumaczy Adam Grabowski, dyrektor Muzeum Regionalnego w Opocznie. – Autorami pomysłu są mój poprzednik w muzeum Tomasz Łuczkowski i Andrzej Białkowski z Łódzkiego Domu Kultury. Na finał Opoczno Folk Attack VI na estradzie pojawiła się śląska kapela Krzikopa. To było mocne uderzenie”.

--

"Miasto w każdym domu" [FELIETON]

Rafał SYSKA

Przez miasta przetacza się dyskusja o sensowności i kształcie lokalnych platform VOD. Pytanie zasadnicze: czy jest to w ogóle dobry pomysł? Naszym celem nie jest przecież siedzenie w domu z nosem przyklejonym do ekranu, lecz korzystanie z miasta, zakup biletu, wizyta w kawiarni przed koncertem i w drink-barze po nim. Życie wielkomiejskim swingiem i hipsterką. A dochodzi ryzyko konkurencji – skoro mielibyśmy dostęp do treści łódzkich, to czemu też nie warszawskich lub wrocławskich, które mogą w niektórych dziedzinach wykosić nasze nie najdoskonalsze inicjatywy.

--

"Bałagan w głowach" [RECENZJA]

Aleksandra TALAGA-NOWACKA

„Co za kształt, jaka faktura, ciekawy odcień bieli! Oto wybuch atomowy. Ale artyści sięgają po ten temat bynajmniej nie dla pustego zachwytu nad formalnym pięknem. Grzyb atomowy jest mocnym symbolem pychy i zła” – o wystawie w ms1 „Płonący dom. Wybór z kolekcji An-toine’a de Galberta”, jednym z ostatnich akordów Międzynarodowego Festiwalu Fotografii 2020”.

--

"Nie będzie rewolucji?" [RECENZJA]

Tomasz CIEŚLAK

Poemat Tomasza Bąka jest trochę jak taki właśnie wykład ekonomisty-prestidigitatora, trochę jak (pseudo)naukowy artykuł (z przypisami, a jakże! – w formie wierszy). Jednak najbliższej mu do monologu znużonego studenta ekonomii: wzorowo przygotowanego, naładowanego wiedzą i pasją, jednak już rozumiejącego, że prawidła rynku (jak to archaicznie brzmi!) to nawet nie bzdury, a narzędzia manipulacji i władzy. Utwór Bąka wyrósł bowiem z głębokiej irytacji, niezgody, zawodu (chciałoby się użyć zamiast tych słów niewinnych – słów ulicznych) naszym światem-rynkiem-kapitalizmem. Można go czytać jako radykalne oskarżenie systemu, w którym trwamy, który pozbawia nas jednostkowej i społecznej wolności, swobody myślenia, który jest bezduszny i – wbrew pozorom – bezmyślny" - czytamy o książce poetyckiej „Bailout” Tomasza Bąka nagrodzonej literacką Gdynią.

--

"Uwięziony głos" [RECENZJA]

Magdalena SASIN

"Telewizyjna premiera opery „Głos ludzki” Francisa Poulenca – realizacji Teatru Wielkiego w Łodzi – unaoczniała wyzwania, jakie stawia przed ludźmi pandemia. Spektakl, którego interpretacja nawiązuje do emocjonalnych doświadczeń czasów koronawirusa, nieoczekiwanie pokazał zmagania z upowszechnianiem sztuki przez internet. Premiera nie mogła się odbyć z udziałem publiczności. Pokazano ją na antenie TVP Łódź – i tutaj dopiero zaczęły się problemy...".

--

"Stylizacje i pastisze" [RECENZJA]

Łukasz KACZYŃSKI

Gdyby szukać miary dobrze wykonanej roboty, miary profesjonalizmu, który przekłada się na „wykon”, spektakl „Wojciech Młynarski. Róbmy swoje” w Teatrze Jaracza jest rzeczą udaną i wykonaną profesjonalnie – mimo już właściwie wszelkich niesprzyjających okoliczności. Łącznie z odgórnym „blackoutem” instytucji kultury, który przewidziano na dzień sobotniej premiery. Czują to państwo? Premiera jest dopiero początkiem życia spektaklu, to truizm, ale nie o przesunięcie jej o dzień chodzi (do czego właśnie doszło), ale o premierę, za którą to sceniczne życie może nie rozpocząć się albo rozpocznie się nie wiadomo kiedy. Taka pustka po premierze jest większa niż zgodna z odgórnymi wytycznymi pustka na widowni – ale obie spróbujcie zobaczyć państwo z pozycji tych, co na scenie.

--

"W razie czego" [FELIETON]

Anna CIARKOWSKA

Babcia miała w sobie coś z gazeli – była jedną z tych wylupiastookich, czujnych, żujących suchy kawałek ziemi istot, które nigdy nie śpią. Była jedną z tych gotowych do uciezki, co to zawsze mają przy sobie paszport, śrubokręt, nożyk i cukierki.

--

"Pszoniak. Telefony" [FELIETON]

Łukasz Maciejewski

Zatelefonowałem. Słoneczny dzień, Pola Mokotowskie, ostatni taki dzień – pomyślałem. A Pszoniak – zawsze ta sama energia. Ta sama, ale przecież trochę jakby inna. Ta sama, ale stłumiona. Miał zmieniony głos, tak wyczułem. „Bo wie pan, panie Łukaszu, ja mam raka, czy ja to panu mówiłem?”. „No, ale się nie daje. Ostatnio nawet lepiej. Absolutnie nie rezygnujemy zatem z przyjazdu do

Krakowa, ja bardzo chcę przyjechać, spotkać się z widzami, chcę się ruszyć. Trzeba działać”.

--

"Zagraj w literaturę"

Uwolnij Klementynę na swoim smartfonie. Przenieś się do świata fantasy i ruszaj na ratunek tajemniczej kobiecie. Ale czy na pewno Klementyna jest kobietą? Odpowiedź poznasz, gdy odważysz się zanurzyć w wyimaginowanym świecie i udać się wraz z jego bohaterami w podróż. Po drodze czeka na ciebie wiele wyzwań i trudnych decyzji. Grę inspirowaną literaturą od 7 grudnia 2020 r. do maja 2021 udostępni Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi.

--

Małe Formy Grafiki [GALERIA]

Międzynarodowe Triennale Małe Formy Grafiki jest okazją do obcowania ze sztuką wysokiej jakości. Co trzy lata artyści z całego świata przysyłają do Miejskiej Galerii Sztuki w Łodzi swoje „dziełka” z nadzieją na honorowy medal. Prezentujemy prace takich artystów jak: Piotr Goyowy, Teodor Durski, Lev Borisovich Alimov, Oleg Denisenko, Rafael Akahira, Agnieszka Małgorzata Łakoma, Taichi Koddama.

--

NASZ LAUREAT

Tegorocznym laureatem Nagrody „Kalejdoskopu” dla młodego aktora za kulturę słowa jest Dominik Mironiuk. W przededniu realizowanego online 38. Festiwalu Szkół Teatralnych opowiedział nam o wchodzeniu w zawód, gdy rzeczywistość modeluje pandemia. O pracy ze znakomitymi reżyserami i premierze w krakowskim Teatrze Variété. O wielkiej sztuce i mądrej rozrywce. O tym, jak to jest, gdy twoimi narzędziami pracy są ciało, głowa, emocje, wrażliwość, serce, a postrzegany jesteś jako celebryta. W tym roku dostaliśmy też możliwość zrealizowania kreatywnej sesji i... skorzystaliśmy z niej. O jej założeniach opowiada autorka kostiumów Małgorzata Stasiak.

--

"Jestem połową Hamleta. Nie odejdziemy w zapomnienie" [ROZMOWA]

Jestem teraz świeżo po nagraniach „4 x Hamlet”, pięciodniowym maratonie, 16 godzinach zdjęciowych co dzień, w formie bardziej filmowej niż Teatru TV. Po ośmiu miesiącach przerwy wejście na scenę, by z pełnym oddaniem, potem, łzami i krwią na scenie grać raz po raz to samo, to było wysiłkowe, ale dawało poczucie spełnienia. Zawsze wiedziałem, że ta „branża” jest trudna i podskórnie wszyscy czuliśmy, że pracy i etatów nie ma albo jest nie tyle, ile powinno być. Licząc z wydziałami lalkarskimi, około 120 osób rocznie kończy uczelnie teatralne! Przez pandemię i bieg zdarzeń czuliśmy się jako rocznik odstawieni na bok. Wmarcu pożegnaliśmy się dwa tygodnie przed premierą trzeciego dyplomu. Zostawiliśmy rekwizyty, kostiumy i naszą gotowość na małej scenie Teatru Studyjnego. I nie wróciliśmy. Straciliśmy nadzieję, że zagramy jeszcze dyplomy, oczekiwałem, że płynnie przejdziemy na V rok, napiszemy magisterkę, a co potem - zobaczymy. Cieszę się, że 38. FST jednak się odbędzie, choć online nie zastąpi żywego kontaktu - mówi Dominik MIRONIUK w rozmowie z Łukaszem KACZYŃSKIM.

"Kostium dla wrażliwości"

Kostium to opowieść o bohaterze, wizualny dialog bohatera z widzem - przekazuje bez słów to, co w postaci ukryte, tajemnicze i trudne do nazwania. Kostium to wreszcie ważne, bo najbardziej namacalne narzędzie pracy dla aktora. W kinie i teatrze wśród kostiumów realistycznych, z epoki i kreatywnych, zawsze najbardziej interesowały mnie te ostatnie. To w kostiumie kreatywnym można zmaterializować abstrakcję przez swobodne łączenie różnych estetyk, a dzięki temu poruszać się między realnością a iluzją. Zależy mi, aby kostium portretował wrażliwość bohatera, na chwilę

odkrywał w wizualnych detalach jego wnętrze. W przypadku sesji z Dominikiem Mironiukiem chciałam stworzyć miks różnych postaci, m.in. kuglarza, mistrza ceremonii, kłowna, błazna, bo są to archetypy odwołujące się do zawodu aktora. [...]

Sesję fotografowała Anna Kazimierczak.

--

"Krytycy na łączach" [WARSZTATOWNIA]

Bogdan SOBIESZEK

Takiego festiwalu Kamera Akcja jeszcze nie było, bo też czasy mamy niezwykle. Organizatorzy ogłosili sukces: filmy i trans-misje spotkań obejrzało o wiele więcej osób niż było to możliwe stacjonarnie. .

--

"Na styku świata i człowieka" [WARSZTATOWNIA]

Wiersze to zaaranżowane struktury, w których modulacja językowa jest czymś niedającym się oddzielić od przyjmowanych przez nas bądź naszą psychikę postaw wobec świata. Wiersze to symulacje zdarzeń fizycznych (somatycznych), poznawczych, emocjonalnych. Przestrzenie te mają swój wyraźny kontur – tak samo jak osoby – mówi Kacper BARTCZAK, tłumacz wierszy Petera Gizziego „Pieśni progowe”, poeta, amerykańista z Uniwersytetu Łódzkiego, w rozmowie z Piotrem GROBLIŃSKIM.

--

"Smyczki trzy metry nad ziemią" [WARSZTATOWNIA]

Bogdan SOBIESZEK

Jakością wykonania Orkiestra Kameralna Primuz zaimponowała słynnej sopranistce Oldze Pasiecznik i Robertowi Frippowi, liderowi King Crimson. Krzysztof Cugowski zamieścił nagranie z nimi na swoim jubileuszowym albumie. W ich najbliższych planach m.in. płyta z The Aristocrats, międzynarodowym zespołem wirtuozów muzyki rockowej.

--

"Iwaszkiewicz w Byszewach" [DZIEJE SIĘ]

Paulina ILSKA

Co ma wspólnego Jarosław Iwaszkiewicz z gminą Nowosolna? Więcej niż nam się wydaje. Dlatego tutaj realizowano nową ekranizację opowiadania „Panny z Wilka”. W Byszewach powstanie też swoista „izba pamięci” poświęcona pisarzowi. Píše Paulina ILSKA

--

"Dialogi z dziećmi, rakiety i VR" [EDUKULTURA]

Paulina ILSKA

Kręcenie filmów w technologii VR, warsztaty z psychologii mediów czy pokazy lotów własnoręcznie wykonanych modeli rakiet – to niektóre pomysły na edukację kulturową w ramach programu grantowego Bardzo Młoda Kultura. Jego celem jest m.in. „wzmacnianie roli edukacji kulturowej i zbliżanie sektorów edukacji i kultury”, co brzmi oficjalnie i sztywno, ale w praktyce nie musi tak wyglądać, jeśli lokalni twórcy i animatorzy są pasjonatami i mają ciekawe pomysły. Píše Paulina ILSKA.

--

Za tym, co inne [MIASTO/ZMYŚL]

Paulina ILSKA

Podczas oprowadzania po Śródmieściu wycieczki z Niemiec oglądaliśmy cieszącą się złą sławą ulicę Włókienniczą, jeszcze przed jej wyremontowaniem. Goście zdębieli, bo zobaczyli tam plakaty i obwieszczenia z czasów wojny w języku niemieckim. Wyjaśniłem, że to plener filmowy, ale uznali, że nawet bez plakatów klimat ulicy jest wyjątkowy - mówi Radosław STĘPIEŃ, znany też jako REDMAN, fotograf, przewodnik po „Łodzi nieoczywistej”, założyciel strony Urban Explorer Łódź.

--

"Kraftowa depresja" [MIASTO-ZMYŚL/BEZDROŻA LITERATURY]

Maciej ROBERT

Calvin Wrobel - główny bohater nominowanej do Bookera powieści graficznej Nicka Drnaso „Sabrina” - jest pracownikiem Departamentu Obrony Stanów Zjednoczonych. Jako kontroler bezpieczeństwa zatrudniony w bazie lotniczej w Peterson w Kolorado codziennie po przyjsciu do pracy musi wypełniać „kwestionariusz samopoczucia psychicznego”. Pisze Maciej ROBERT.

**

KALENDARIUM wydarzeń w grudniu w Łodzi i województwie łódzkim.

****

*** Jak kupić "Kalejdoskop"?**

Numer 12/20 do kupienia w Łódzkim Domu Kultury, punktach Ruchu S.A., Kolportera, Garmond-Press w salonach Empik. Za kilka dni ponownie w łódzkiej Księgarni Do Dzieła (Próchnika 3) i Księgarni Ossolineum (ul. Piotrkowska 181).

A także w prenumeracie:

- redakcyjnej - część kosztów wysyłki każdego numeru bierzemy na siebie, a prenumerata powiązana jest z prezentami dla kupujących - na początek każdy otrzymuje antologię naszych felietonów (i nie tylko) "The best Of.. Kalejdoskop. Felietony": [TUTAJ](#)
- dostępnej od lat via Ruch (w opcji darmowa dostawa do wybranego kiosku Ruchu): [TUTAJ](#)

*** Nasze PODKASTY**

Możecie też słuchać naszych najlepszych tekstów w interpretacjach aktorów scen łódzkich, z Łodzią i regionem związanych - na platformie "Kalejdoskop NaGłos": [TUTAJ](#) i [TUTAJ](#)

Rozwijamy też tematyczne "Podkasty Kalejdoskopu", dostępne [TUTAJ](#)

*** Nasze AUDYCJE**

Od miesiąca współpracujemy z Radiem Kapitał realizując cykl "Oko Kalejdoskopu". Pierwszą audycję, rozmowę wokół "tez dla łódzkiej kultury" Michała Lachmana, dotyczącą tematu strategii dla łódzkiej kultury można odsłuchać [TUTAJ](#).